

som gör vardagen till ett äventyr. För att bli konstnär måste man också ha en "påle i köttet". Hans Viksten hade dessutom förmågan att skapa distans till det outhärdliga genom att svinga sig till ett plan där verkligheten kunde iakttas i en skrattspegel.

Ingalill Österberg

Desire and Craving II

Alasuutari, Pertti: *Desire and Craving. A cultural theory of alcoholism.* State University of New York Press, Albany 1992.

Pertti Alasuutaris utmärkta avhandling "Desire and Craving — Studies in a cultural theory of alcoholism" från 1990, recenserad i NAT 1991:2, har nu utkommit som bok på State University of New York Press. Den nya utgåvan skiljer sig från sin föregångare främst genom vissa förkortningar och omdisponeringar av de teoretiska avsnitten och vissa strykningar och tillägg bland referenserna. Omdisponeringen av de teoretiska avsnitten har framför allt inneburit att en del av de "tyngre" teoretiska resonemangen i avhandlingens inledande kapitel nu istället kommer som slutkapitel och i ett "Theoretical Appendix".

Om framställningen vunnit på dessa rockader är förstas en smaksak. Visst har texten blivit mera lättillgänglig när man som läsare inte längre behöver forcera teoretiska resonemang med hänvisning till bl a Foucault, Deleuze och Guattari innan man kommer till de mer lättillgängliga empiriska kapitlen kring finsk nykterhetsrörelse och alkoholkultur. Å andra sidan var det bland annat, som vi framhävde i recensionen av avhandlingen, just analysandet av alkoholfrågan ur ett brett och från den moderna samhällsvetenskapliga teoribildningen begreppsmätt perspektiv som gjorde den så intressant (och i och för sig också skapade vissa frågetecken). Nu kan man som läsare ha stor behållning av boken utan att först "tvingas" ta sig igenom

denna teorimassa och trots att man kanske hoppar över de teoretiska slutkapitlen — vilket kanske är lätt hänt, speciellt om de t.o.m. betecknas som "appendix". Och det vore som sagt synd, men det är kanske en nödvändig eftergift för att nå en bredare marknad.

Om vi bortser från dispositionen och vissa strykningar och tillägg i referenslitteraturen och ser till innehållet så finns som sagt inga större substantiella skillnader och det finns ingen anledning att ge sig in på en ny recension av innehållet. Låt oss bara framhålla några punkter ur den tidigare recensionen:

Alasuutaris bok är enligt vår mening ett mycket intressant bidrag till en i Norden framförallt finsk samhällsvetenskaplig forskningstradition, som betraktar vår alkoholkultur ur ett brett, modernt, samhällsvetenskapligt perspektiv, vilket i Alasuutaris fall bl.a. inkluderar referenser till Foucault och Birmingham-skolan. Alasuutari rör sig i dessa avsnitt på ett självklart sätt mellan olika teoretiska och analytiska nivåer, mellan den breda socio-kulturella teoriens kring samhälls- och individutveckling och alkoholforskningens mer provinsiella försök att hantera begrepp som "desire", "craving" och "self-control". De empiriska avsnitten, som bl.a. analyserar finsk pubmiljö och några olika behandlings- och självhjälpskontexter, är både spännande, lättlästa och borde stämma till eftertanke, t.ex. i samband med ambitioner att söka fånga olika "beroendetillstånd" eller "addiktiva beteenden" i kliniskt förankrade skalor.

Och vare sig här eller med tanke på närmandet mellan en nordisk och en mer kontinental eller sydeuropeisk alkoholkultur inom ramen för bl.a. ett framtida EG har Alasuutaris framställning tappat i aktualitet.

Vilken version man väljer av verket spelar således innehållsmässigt inte så stor roll, utan valet kan med tanke på skillnaderna i disponeringen av de tyngre teoretiska avsnitten t.ex. få styras av hur man själv vill använda verket som ett inslag i konstruktionen av den egna individualiteten.

**Anders Bergmark &
Lars Oscarsson**

Behandling eller sparken

Säilä, Sirkka-Liisa et al.: *Hoitoa vai lopputili? Työelämän päihdeongelmaisten hoitoonohjauksen historiaa Suomessa (Behandling eller sparken? Vårdhänvisning av personer med rusmedelsproblem i arbetslivet och dess historia i Finland).* Tutkimuslause n:o 186. Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki 1992

20 år efter det att arbetsmarknadsparterna kom överens om en rekommendation om vårdhänvisning av personer med rusmedelsproblem, utger Alkoholpolitiska forskningsinstitutionen en historik över frågan i Finland. Den "förhistoriska" delen av boken omfattar ungefär första hälften av detta sekel. Under denna period var intresset mest inriktat på disciplin. De främsta aktörerna var nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen (vilken i sig var en aktiv del av nykterhetsrörelsen).

Den viktigaste åtgärden under denna period var stiftandet av en lag som gav arbetsgivaren rätt att säga upp en arbetstagare på grund av missbruk. Efter andra världskriget kunde man se de första försöken till samverkan mellan arbetsmarknadsparterna för att få bukt med det utbredda drickandet på arbetsplatserna.

Under 50-talet började man övergå från långvarig behandling på institutioner till öppnare varianter (t.ex. A-kliniker) för att möjliggöra att klienten kunde arbeta även under behandlingstiden. Av någon anledning var de officiella instanserna inom arbetsmarknaden inte intresserade av att delta i denna typ av verksamhet, initiativet låg hos nykterhetsrörelsen. Det nya inslaget kom i form av forskning. År 1953 grundades Stiftelsen för alkoholforskning.

Med 60-talet kommer vi in på den "historiska" tiden. Här träffar vi Toivo Pöysä (Finlands Grand old man vad gäller vårdhänvisning), vars memoarer används i boken som källmaterial för att ge en konkretare bild av händelserna.

Under 60-talet började man experimentera med vårdhänvisning på enstaka större arbetsplatser. Behandlingen var helt frivillig och arbetsgivaren hade en passiv roll. Redan 1965 föreslog forskarna att man borde ingå ett landsomfattande avtal om vårdhänvisning, och år 1971 framla-

des ett utkast till avtal. När avtalsparterna (Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund, AFC och Finlands Fackförbunds Centralorganisation, FFC) publicerade sitt papper följande år var resultatet urvattnat både vad gällde innehållet och formen — man åstadkom en rekommendation istället för ett avtal.

Efterhand anslöt sig övriga arbetsmarknadsorganisationer till rekommendationen. I rekommendationen infördes småningom stadganden som innebar ett ökat tryck på arbetstagarna att acceptera vårdhänvisning, dvs. gå med på behandling. Arbetsgivarnas ökade intresse till samarbete förklaras med den hotande bristen på arbetskraft.

När man kom in på 80-talet insåg man att behandlingsresultaten inte varit så bra som man hade hoppats. Pöysä hade i slutet av 70-talet varit i Kanada och bekantat sig med Minnesota-modellen som nu infördes till Finland och kallades "kvarnvård" (på finska: "myllyhoito"). Samtidigt fick folkhälsoaspekten mera utrymme i diskussionen och man började satsa allt mera på förebyggande verksamhet på arbetsplatserna.

Trots att vårdhänvisningen har etablerat sig inom den offentliga sektorn samt inom stora privata företag, ställer författarna till slut frågan: vilken kommer dess ställning att vara i framtiden när samhällsklimatet kallnar, när välfärdsstaten hotas.

Boken innehåller förutom själva historiken också en sammanfattning av forskningen på området. Exempelvis Kesos undersökning från 1988, "Inpatient treatment of employed alcoholics: A randomized clinical trial on Hazelden and traditional treatment", visar bl.a. att drygt hälften av dem som varit i behandling har klarat av att behålla sina arbetsplatser under en uppföljningstid på ett år. Så visst är bokens titel "Behandling eller sparken" berättigad även om alternativen inte utesluter varandra.

Nämnas bör också att boken har en omfattande litteraturförteckning om vårdhänvisningen i Finland.

Anssi Salmela

SIFA

Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA) er et frittstående forskningsinstitutt under Sosialdepartementet og har som formål å utføre vitenskapelige undersøkelser i forbindelse med bruk av alkohol og andre rusmidler, med særlig vekt på sosialvitenskapelige problemstillinger.

INSTITUTTSJEF

Da den nåværende instituttsjefen ved SIFA fratrer sin stilling, skal det tilsettes ny instituttsjef f.o.m. 1.5.94.

Instituttsjefen har den faglige og administrative ledelse av instituttet og har ansvar for at forskningsarbeidet drives i samsvar med instituttets vedtekter og styrets vedtak. Den som blir tilsatt må rette seg etter de endringer som måtte bli vedtatt mht. instituttets arbeidsområde og organisasjonsplan.

Instituttets virksomhet finansieres med egen bevilgning over Statsbudsjettet, samt gjennom eksterne midler i form av forskningsoppdrag. Ekstern finansiering utgjør for tiden nærmere 40 prosent av totalbudsjettet. Instituttet disponerer for tiden 4 administrative stillingshjemler, 9 faste og 7 oppdragsfinansierte forskerhjemler. Instituttet legger vekt på å ha gode kontakter til internasjonale forskningsmiljøer.

For stillingen kreves det sosialvitenskapelig forskningskompetanse på høyt nivå, forskningsadministrativ erfaring, samt gode lederegenskaper. I tillegg til vurdering av sakkyndig komité vil aktuelle kandidater bli vurdert ved intervju.

Stillingen besettes på åremål (6 år) med mulighet for én gangs fornyelse. Det vil bli opprettet særskilt åremålskontrakt ved ansettelsen. Stillingen lønnes etter Statens lønnsregulativ, lønnsplan/kode 90.400/1111, lønnetrinn 26-30. Herfra trekkes lovfestet pensjonsinnskudd. Nærmere opplysninger ved instituttsjef Ole-Jørgen Skog, tlf. 22 38 04 85.

Søknad sendes til Styret, Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning, Danneveigsveien 10, 0463 Oslo. Til søknaden vedlegges i 4 eksemplarer: a) liste over vitenskapelige publikasjoner, b) en beskrivelse av vitenskapelige arbeidere, c) inntil 15 vitenskapelige arbeidere som søker ønsker skal tillegges spesiell vekt ved bedømmelsen, d) beskrivelse av utdanning og praksis med vedlegg.

Søknadsfrist 10. juni. Kvinner oppfordres til å søke.